

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vzrokih za razliko med zaznano in dejansko inflacijo

(2009/C 27/27)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 17. januarja 2008 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi

Vzroki za razliko med zaznano in dejansko inflacijo.

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. junija 2008. Poročevalec je bil g. DERRUINE.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 446. plenarnem zasedanju 9. in 10. julij 2008 (seja z dne 9. julija) s 125 glasovi za in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Priporočila

1.1 Kot je Odbor že predlagal, je treba „statistične podatke o plačah (ali celo dohodkih) razdeliti vsaj na kvintile, da bi bolje ocenili vpliv politike plač na stabilnost cen“⁽¹⁾. Točka 4.3.3 kaže razlike med profili potrošnje glede na raven dohodkov. Razen tega se marginalna nagnjenost k potrošnji močno razlikuje, zato je pomembno, da je mogoče opredeliti, kateri razred dohodkov ima koristi od posameznega povišanja plač (v odstotkih). Brez teh podatkov se lahko monetarna politika neustrezno odziva na povišanja plač in dohodkov.

1.1.1 Poleg tega in po zgledu Nacionalne banke Belgije⁽²⁾ bi bilo smiselno, da Evropska komisija in/ali Evropska centralna banka vsaj enkrat na leto objavita učinek inflacije na kupno moč gospodinjstev glede na raven njihovih dohodkov.

1.1.2 Nujno je, da imajo vsi evropski otoki dostop do statističnih storitev na lokalni ravni in do indeksa cen za objektivno merjenje dodatnih stroškov zaradi otoške lege. Zato je v njihovih statističnih storitvah potrebna skupna metoda vrednotenja.

1.2 Prav tako je treba pozvati države članice in Eurostat, naj bolje izkoristijo podatke o cenah, ki jih zbirajo, za oblikovanje podrobnih indeksov za razčlenitev razvoja cen po kategoriji sistemov za distribucijo in po kategoriji proizvodov (nizkocenovni, srednjecenovni in visokocenovni). Zaskrbljeni smo, ker so se cene nizkocenovnih proizvodov, zlasti živil, še bolj povečale. Poleg tega lahko mednarodna primerjava podatkov o cenah, ki jih zbirajo institucije, zadolžene za izračun inflacije, pomaga odgovoriti na vprašanja iz točke 1.4. Odbor se sprašuje, ali ne bi bilo primerno oblikovati tudi indeks cen za starejše osebe.

1.3 Odbor upa, da bodo razprave v okviru Eurostata o razvoju natančnih metod za vključitev stanovanjskih stroškov v merjenje inflacije hitro zaključene in da bodo vodile do operativnih predlogov, ki bodo nato predloženi ustreznim socialnim in gospodarskim partnerjem. Na splošno Odbor želi biti vključen v metodološke revizije harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin (HICP), ki jih izvaja Eurostat.

1.4 Evropska komisija mora preučiti sočasni razvoj indeksov cen za potrošnjo, proizvodnjo in uvoz, saj je presenetljivo, da so se cene uvoza nekaterih kazalnikov močno znižale, vendar končni porabniki tega ne zaznavajo. Nesprejemljivo bi bilo, da se jim zaradi pomanjkanja nekaterih bistvenih informacij zaračunavajo previsoke cene. To bi lahko imelo posledice za enotno valuto, ki bi po krivem izgubila verodostojnost.

⁽¹⁾ Prim. mnenje EESO o gospodarskih in socialnih posledicah trendov na finančnih trgih, UL C 10, 15.1.2008, str. 96, točka 1.14.

⁽²⁾ Nacionalna banka Belgije, „Razvoj inflacije v Belgiji: analiza Nacionalne banke Belgije na zahtevo zvezne vlade“, Revue économique, 2008, str. 17.

1.5 Čeprav se zaveda težav Eurostata pri zbiranju podatkov, se Odbor sprašuje, ali ne bi bilo mogoče hitreje objavljati podatkov v zvezi s porabo gospodinjstev. Zdaj čas do objave podatkov traja tri leta (torej so bili podatki iz leta 2005 objavljeni šele leta 2008!). Nekateri podatki (zlasti podatki o porazdelitvi dohodka) niso bili posodobljeni že od leta 2001. Prav tako bi bilo z vidika razvoja družbe morda primerneje skrajšati obdobja med posameznimi raziskavami (ena raziskava na šest let).

1.6 Nazadnje EESO priporoča podporo javnih institucij in nevladnih organizacij, ki prispevajo k obveščanju potrošnikov in jim pomagajo pri izbiri, ki je vedno težja zaradi vse bolj zapletenih tehnik trženja in paketov storitev.

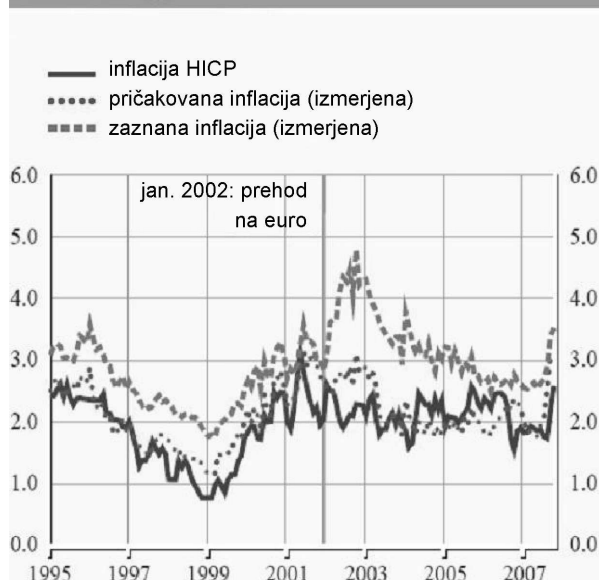
2. Uvod

2.1 Vse od uvedbe (menjalni tečajji so bili določeni leta 1999, v prvih članicah EMU so leta 2002 prišli v obtok kovanci in bankovci) je enotna valuta deležna vseh možnih kritik: medtem ko je bil euro na začetku zaradi deprecije v primerjavi s pomembnimi mednarodnimi valutami omalovaževan, je njegova rast v zadnjih treh letih povzročila zaskrbljenost zaradi konkurenčnosti evropskih podjetij na tujih trgih. Nekatere vlade so še podpihivale takšno mnenje, da bi prikrije svoje napake na področju ekonomske politike. Manjšina držav je enotno valuto vsaj delno celo obtožila za pomanjkanje konvergence med državami območja eura, kar je povzročilo prozive za umik teh držav iz območja eura.

2.2 Statistika harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin (HICP) kaže, da se je inflacija bistveno zmanjšala v tretji fazi priprav na EMU in od takrat ostala na najnižji ravni, verjetno zato, ker je lažja primerjava cen pospešila konkurenco in omejila povišanja cen. Vseeno velika večina Evropejcev meni, da je euro odgovoren za težave v nacionalnem gospodarstvu in da je prehod na enotno valuto povzročil inflacijske pritiske, ki so zmanjšali kupno moč. Poleg tega nekateri podpirajo vrnitev dvojnega označevanja cen, kar bi za privrženca evropskega združevanja pomenilo resno nazadovanje. To povzroča nezaupanje v euro in tudi v ekonomsko in monetarno unijo. Tako je septembra 2002 59 % Evropejcev in Evropejk ocenilo enotno valuto kot „na splošno koristno“ v nasprotju z 29 % skeptikov (raziskava Eurobarometra, 2006). Štiri leta pozneje se je navdušenje za enega največjih projektov evropske politike v zadnjih 20 letih bistveno zmanjšalo. 81,4 % državljanov je namreč menilo, da je euro povzročil povišanje cen.

2.3 Do uvedbe eura se je zaznavanje inflacije med potrošniki na splošno ujemalo s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin. Tega ujemanja od leta 2002 ni več. Razlika je bila največja leta 2003, nato se je rahlo zmanjšala. Od leta 2006 se je ponovno povečala. Od konca leta 2004 se je zaznana inflacija stabilizirala na višji ravni, kot je bila zabeležena leta 2001.

Graf B Inflacija HICP ter izmerjene zaznave in pričakovanja potrošnikov
(letna sprememba v %)

Viri: Poslovne in potrošniške raziskave Evropske komisije, Eurostat in izračuni osebja ECB.

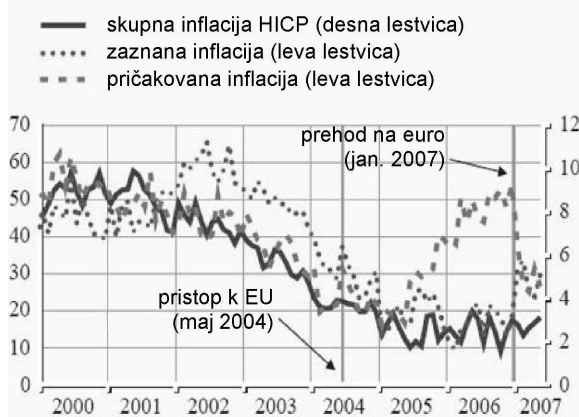
Opomba: inflacija HICP oktobra 2007 se nanaša na hitro oceno Eurostata.

2.4 V večini držav, ki so se EU pridružile leta 2004, se je dejanska inflacija povečala s pristopom ali celo še pred tem, leta 2003, kot rezultat posrednega obdavčenja in cen pod vladnim nadzorom, zlasti cen v kmetijstvu. Potem se je v nekaterih državah ponovno zmanjšala. Zaznana inflacija pa se je hitreje zviševala. Češka je edina država, v kateri je glede na podatke iz začetka leta 2008 zaznana inflacija nižja od dejanske inflacije.

2.5 V primeru Slovenije, ki je med temi državami prva sprejela enotno valuto, prav tako ugotavljamo, da se je zaznana inflacija v letu 2007 močno zvišala s prevzemom eura in da so to povišanje „pripravila“ pričakovanja zvišanja cen v obdobju dveh let pred prevzemom.

Graf B Dejanska, zaznana in pričakovana inflacija v Sloveniji

(letna sprememba v %; uravnavanje desezoniranega odstotka)

Vir: Eurostat.

2.6 Dvomi o dobrem stanju eura so v nasprotju z ocenami evropskih držav in držav zunaj Evrope: po podatkih Mednarodnega denarnega sklada (MDS) se je delež eura v mednarodnih denarnih rezervah zvišal s približno 18 % v letu 1999 na 25 % v letu 2004. Ta uspeh je posebej velik v razvijajočih se gospodarstvih. Prav tako je dejstvo, da 37 % vseh deviznih transakcij po svetu in od 41 % do 63 % uvoza/izvoza poteka v eurih, dokaz za uspeh eura.

2.7 Cilj tega mnenja na lastno pobudo je bolje pojasniti razvoj inflacije ter razloge za stalno razliko med zaznano inflacijo, kot jo zaznava javnost, in dejansko inflacijo ter po potrebi oblikovati nekaj priporočil.

3. Gibanje cen na območju eura in v treh državah, ki niso članice območja

3.1 Veliko Evropejcev meni, da je euro povzročil povišanje cen. Toda če bi bilo res tako, bi bila inflacija v državah na območju eura in državah zunaj območja eura različna. Tako pa je bilo gibanje cen na območju eura podobno kot v treh državah (Danska, Združeno kraljestvo in Švedska), ki takrat niso imele enotne valute.

3.1.1 Korelacijska tabela prikazuje, kakšne so podobnosti med gibanjem cen na območju eura in v drugih treh državah ter med posameznimi državami. Številke se v vsakem polju spreminjajo od 0 (ni korelacije) do 1 (popolna korelacija).

Korelacijska tabela, 2000–2002

	Območje eura	Danska	Švedska	Združeno kraljestvo
Območje eura	1,00	0,52	0,67	0,67
Danska		1,00	0,35	0,47
Švedska			1,00	0,47
Združeno kraljestvo				1,00

Korelacijska tabela, 2002–2004

	Območje eura	Danska	Švedska	Združeno kraljestvo
Območje eura	1,00	0,29	0,78	0,80
Danska		1,00	0,34	0,40
Švedska			1,00	0,75
Združeno kraljestvo				1,00

Vir: Eurostat; lastni izračuni.

3.1.2 Korelacija med inflacijo na območju eura in v Združenem kraljestvu ter na Švedskem se je po začetku veljavnosti eura okrepila. Ravno nasprotno je v primeru Danske. Vendar ugotavljamo, da se korelacija med danskimi in angleškimi cenami znižuje in da je korelacija s švedskimi cenami stabilna, vendar nižja.

3.1.3 Prav tako je presenetljivo, da je, razen korelacije med Dansko in Združenim kraljestvom, korelacija teh treh držav, ki ne spadajo v območje eura, močnejša z območjem eura kot korelacija med temi tremi državami.

3.2 To kaže, da gibanja cen na območju eura ni mogoče pripisati euru, ker je bilo podobno gibanju v državah, ki niso sprejele enotne valute.

3.3 Naslednja tabela vsebuje 12 velikih kategorij blaga in storitev (individualna potrošnja gospodinjstev po namenu), ki so vključene v izračun HICP, njihovo ponderiranje in stopnje povišanja cen v dveh letih pred/po uvedbi eura. Na tej ravni le tri kategorije kažejo očitno povišanje cen (alkoholne pijače, tobaki izdelki, katerih povišanje cen je mogoče obrazložiti z višjimi trošarinami, zdravje in prevoz). To ne izključuje dejstva, da natančnejša razčlenitev kaže povišanje cen v nekaterih kategorijah (npr. povišanje najemnin s +1,5 % v obdobju 2000–2002 na 2 % v obdobju 2002–2004).

Območje eura	2000–2002	2002–2004	Povišanje cen	Povprečno ponderiranje 2000–2004
cp00 HICP skupaj	2,31	1,99		
cp01 Hrana in brezalkoholne pijače	4,47	1,50	×	157,91
cp02 Alkoholne pijače, tobaki izdelki in narkotiki	3,11	5,42	✓	39,71
cp03 Oblečila in obutev	0,64	–0,09	×	75,87
cp04 Stanovanje, voda, električna energija, plin in druga goriva	2,81	2,19	×	154,96
cp05 Stanovanjska oprema, gospodinske naprave in redno vzdrževanje	1,68	1,12	×	79,84
cp06 Zdravje	1,59	4,93	✓	36,04
cp07 Prevoz	1,49	2,51	✓	153,67
cp08 Komunikacije	–5,07	–0,73	✓	28,23
cp09 Rekreativna in kultura	1,22	0,10	×	98,10

Območje eura	2000–2002	2002–2004	Povišanje cen	Povprečno ponderiranje 2000–2004
cp10 Izobraževanje	3,46	3,49	✓	9,21
cp11 Hoteli, kavarne in restavracije	3,69	3,23	✗	91,25
cp12 Drugo blago in storitve	2,86	2,53	✗	75,25

Vir: Eurostat; lastni izračuni.

4. Razlogi za razliko med zaznano in zabeleženo inflacijo

4.1 Socialno-ekonomske razlage

4.1.1 Uvedba eura je potekala v obdobju po 11. septembru 2001, v času globalne negotovosti, tudi gospodarske. To negotovost so še okrepile vedno slabše gospodarske razmere, ki so bile v velikem nasprotju z obdobjem izredno visoke rasti 1999–2000.

4.1.2 Eno od glavnih razlogov za stalno razliko med zaznano in zabeleženo inflacijo sestavlja več dejavnikov: pogostost nakupov različnega blaga in storitev, ki so vključeni v izračun HICP, gibanje cen blaga in storitev ter pomen, ki jim ga pripisujejo potrošniki.

4.1.2.1 Naslednja tabela poskuša te dejavnike objektivizirati z razdelitvijo teh kazalnikov HICP v pet skupin: blago in storitve, ki se redno kupujejo (vsaj enkrat na mesec), tiste, ki se kupujejo manj pogosto, ter tiste, pri katerih se pogostost nakupa razlikuje glede na posameznika in okoliščine. V prvih dveh skupinah razlikujemo tudi po stopnji nacionalne in mednarodne konkurence blaga in storitev.

4.1.2.2 Očitno je, da so se cene kazalnikov s šibko konkurenco na splošno povišale veliko hitreje kot povprečna inflacija v obdobju 2000–2007 (+2,12 %). Tabela prav tako potrjuje, da so cene blaga, ki se kupujejo manj pogosto in ima močno konkurenco, bistveno prispevale k umiritvi inflacije (+0,37 %), ker predstavljajo velik delež inflacije (27 %, takoj za skupino „redni nakupi/šibka konkurenca“ s 34 %).

Kategorije kazalnikov	Stopnja konkurence	% letne rasti 2000–2007	Prispevek k HICP	Ponder v HICP
Redni nakupi	šibka	2,34	0,92	339,40
	močna	2,00	0,06	28,80
Neredni nakupi	šibka	2,91	0,51	204,70
	močna	0,37	0,26	269,10
Spremenljivo	–	2,38	0,37	157,88
HICP		2,12	2,12	1 000,00

Vir: Eurostat; lastni izračuni.

4.1.2.3 Vloga nerednih nakupov, pri katerih je konkurenca zelo velika, kaže na trende v mednarodni trgovini in njenih strukturnih spremembah. Leta 1995 je dve tretjini uvoza industrijskih izdelkov iz držav zunaj območja eura prišlo iz držav z visokimi stroški. Leta 2005 se je ta delež zmanjšal na 50 %. Države, ki so odgovorne za to zmanjšanje, so Združeno kraljestvo, Japonska in Združene države Amerike, medtem ko se je delež razvijajočih se držav in delno tudi novih držav članic povečal. Tudi spremembe menjalnih tečajev so lahko spodbujale/zavirale trgovino s partnerji na območju eura.

Delež (skupin) držav pri uvozu na območje eura

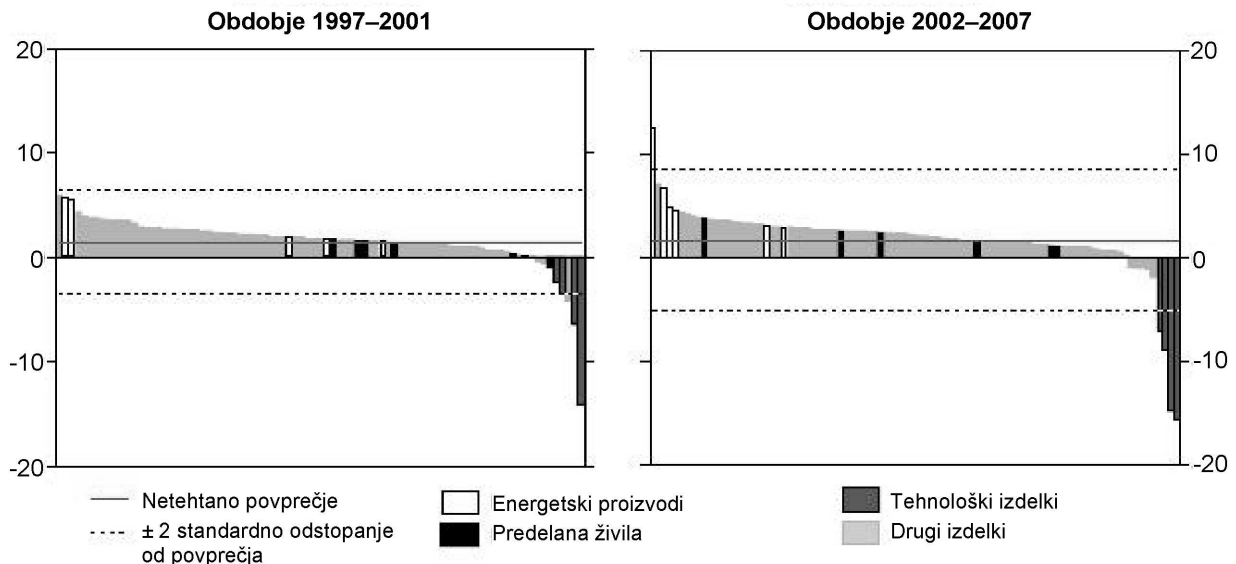
	Države z visokimi stroški	Od tega			Države z nizkimi stroški	Od tega	
		Združene države	Japonska	Združeno kraljestvo		Kitajska	Nove države članice
1995	65,7	16,1	10,7	20,3	34,3	5,0	8,0
1997	65,2	17,7	9,6	21,2	34,8	5,8	8,4
1999	64,1	18,4	9,8	19,6	35,9	6,3	9,8
2001	60,2	18,1	8,5	18,6	39,8	7,9	11,6
2003	55,1	15,1	7,8	16,6	44,9	11,0	14,0
2005	50,7	13,9	6,7	15,0	49,3	14,8	13,1
Sprememba 1995–2005	-15,0	-2,2	-4,0	-5,3	15,0	9,8	5,1

Vir: Evropska centralna banka, mesečni bilten, avgust 2006.

4.1.3 Po letu 2002 je opaziti veliko večjo nestabilnost cen kot v letih pred uvedbo eura.

Razpon sprememb relativnih cen

(letna razlika v %)

OBMOČJE EURA

Viri: Evropska komisija, Nacionalna banka Belgije, februar 2008

4.1.4 Raven dohodka gospodinjstev pojasnjuje tudi njihovo dožemanje spreminjanja cen. Poleg tega se lahko različno zaznavanje pri prebivalcih okrepi s povečanjem števila oseb, ki živijo same in imajo na voljo le eno plačo/prihodek za pokritje vseh stroškov. Razmere so zlasti težke za osebe z otroki, osebe, ki malo zaslužijo, nekvalificirane delavce, ženske, ki so pri plačah in zaposlovanju še vedno zapostavljene, in osebe s prožnimi pogodbami o zaposlitvi.

Graf 2a Kako potrošniki z območja eura zaznavajo inflacijo in svoj finančni položaj?

(ravnotežja v %; desezonirano)

Vir: Raziskava Evropske komisije na področju potrošnikov

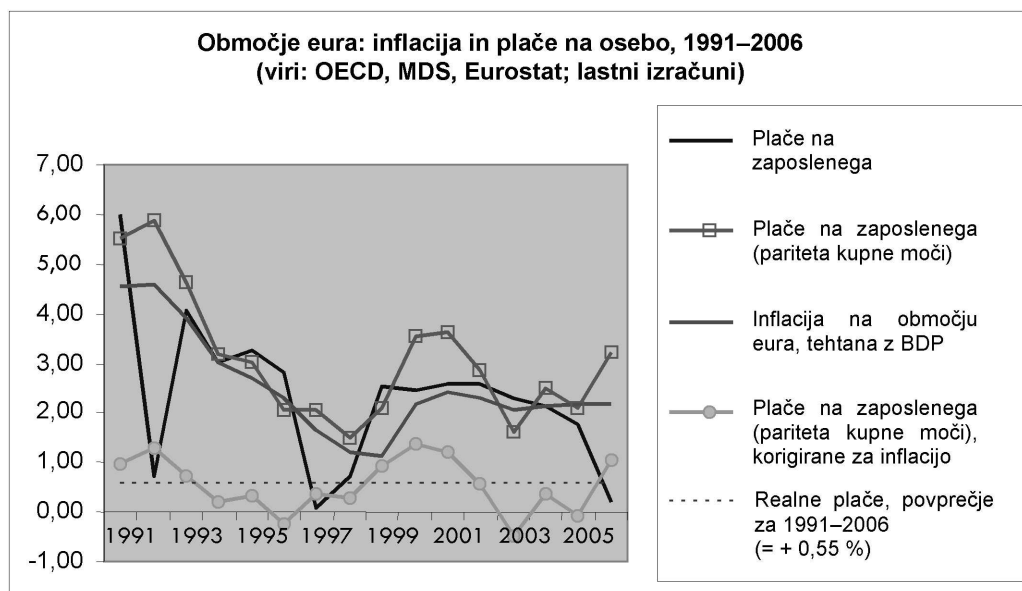
Graf 2b Kako potrošniki z območja eura zaznavajo inflacijo in splošni gospodarski položaj?

(ravnotežja v %; desezonirano)

Vir: Raziskava Evropske komisije na področju potrošnikov

Vir: „Izmerjena in zaznana inflacija na območju eura“, mesečni bilten Evropske centralne banke, 05/2007, str. 63–72

4.1.5 Upoštevati je treba, da se lahko značilnosti blaga in storitev, ki so vključeni v harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin, spremenijo od enega leta do drugega in da lahko kažejo na izboljšanje njihove kakovosti brez spremembe cen. Ker pa se pri indeksu te spremembe ne upoštevajo, se to pokaže kot znižanje cen v indeksu (čeprav je možno, da blago/storitev ni več na voljo na trgu v prejšnji obliki. Znižanje cen je tako le teoretično in ne ustreza dejanskim okoliščinam). Evropska centralna banka ocenjuje pomen izdatkov za blago, katerega kakovost se večkrat močno izboljša, na približno 8–9 % skupnega harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin (avtomobili, računalniki, prenosni telefoni ...).

4.1.6 Prav tako je treba izpostaviti prakso nekaterih trgovcev na drobno in podjetij, ki so izkoristili uvedbo eura za zaokrožitev svojih cen navzgor (najemnine), pri čemer bi lahko bili nekateri dodatni stroški upravičeni zaradi ponovnega označevanja itd. V drugih primerih cene niso bile takoj povišane, ker so akterji raje „ubili dve muhi na en mah“ in odložili povišanje cen do uvedbe eura. Eurostat meni, da je prehod na euro leta 2002 prispeval 0,12 do 0,29 odstotne točke k skupnemu harmoniziranemu indeksu cen življenjskih potrebščin na območju eura.

4.1.7 K povečanju zaznane inflacije pa je mogoče prispevalo tudi več posameznih dogodkov v času prevzema eura, ki niso povezani z enotno valuto. Cene nafte so se močno povišale (+35 % od decembra 2001 do aprila 2002) in zaradi hude zime v Evropi je bila slaba letina, kar je vplivalo tudi na gospodarstvo zunaj območja eura.

4.2 Psihološke razlage

4.2.1 Potrošniki so lahko bolj občutljivi na povišanje cen kot na znižanje cen, ne glede na to, za kateri izdelek gre, njihova občutljivost se je še povečala z uvedbo neznanega, tj. nove enotne valute, z nezaupanjem zaradi mnogo različnih navedenih cen za en izdelek po prevzemu eura in zaradi visokih izdatkov za blago in storitve, ki so se podražili (najemnine, živila, bencin).

4.2.2 Ker so stanovanjski stroški lastnikov, ki bivajo v svojem stanovanju, dejansko izključeni iz harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin, bi lahko veliko povišanje cen nepremičnin v nekaterih državah pojasnilo razliko med zaznano in dejansko inflacijo.

4.2.3 Prav tako potrošniki pri preračunavanju cene izdelka, ki ga nameravajo kupiti, v staro valuto kot referenčno točko upoštevajo ceno izdelka pred uvedbo eura. Zato je izračun napačen, ker stara cena tudi zaradi inflacije ni več aktualna ⁽³⁾.

4.2.4 Poleg tega je treba upoštevati, da veliko potrošnikov in opazovalcev pogosto zamenja spremembe kupne moči z večjimi pričakovanji v zvezi z življenjskim standardom. Veliko indeksov kaže na to, da se pričakovanja potrošnikov v zvezi z življenjskim standardom še bolj povečajo zaradi tehnoloških sprememb, pojava novih izdelkov ali storitev (ki postanejo normalno potrošniško blago), vedno bolj razvitega trženja ter hitrosti, s katero potrošniško blago postane sprejeta norma zaradi socialnega pritiska. Tako na primer nakup naprav GPS poleg drugih nakupov ali kupovanje očiščene in vnaprej pripravljene zelenjave namesto običajne zelenjave daje vtis zmanjševanja kupne moči, čeprav je pritisk na proračun gospodinjstev posledica pričakovanj, ki se povečujejo hitreje kot prihodki.

4.3 Metodološke razlage

4.3.1 Naš cilj ni podvomiti v veljavnost harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin, ki temelji na vsakomesečnem opazovanju in seznamu 700 predstavnih izdelkov in storitev, za kar so odgovorni nacionalni statistični uradi in pomeni skoraj 1,7 milijona opazovanj v 180 000 prodajnih točkah na mesec.

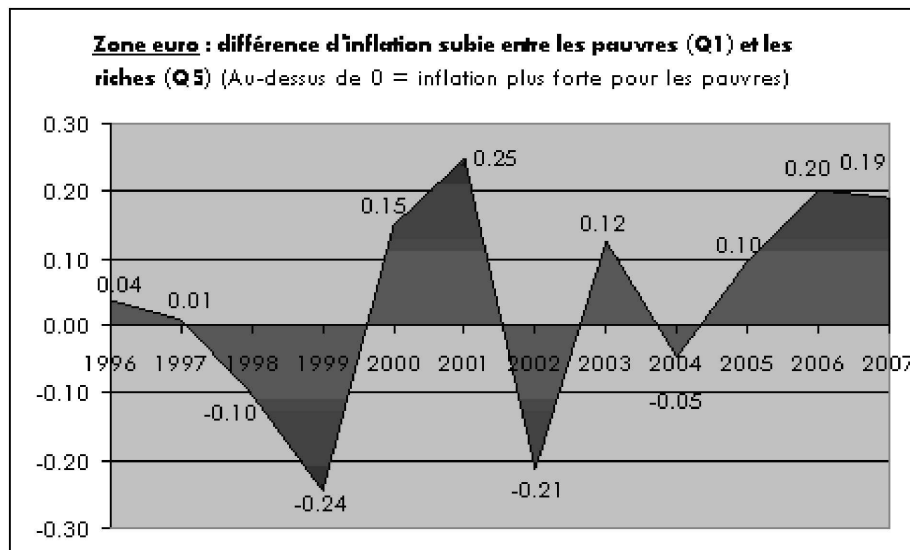
4.3.2 Vendar je treba opozoriti, da je harmonizirani indeks življenjskih potrebščin posledica nekaterih konvencij, zlasti v zvezi z (1) izbiro blaga in storitev, ki se uporabijo kot kazalniki in so vključeni v izračun indeksa, ter (2) tehtanjem teh kazalnikov.

4.3.3 Vendar se, kot je prikazano v tabeli, struktura izdatkov gospodinjstev spreminja glede na prihodek gospodinjstev. Največje razlike so povezane z dejanskimi najemninami, ki so pri 20 % najrevnejših gospodinjstev pet- do šestkrat višje kot pri 20 % najpremožnejših gospodinjstev. Ta razlika je posledica tega, da so člani najpremožnejših gospodinjstev hkrati lastniki in najemniki. Zato različno zaznavajo spremembe cen nepremičnin. Najrevnejša gospodinjstva prav tako porabijo 81 % več prihodkov za hrano in brezalkoholne pijače, zaradi česar so še bolj občutljiva za nenaden dvig cen hrane na svetovnih trgih. Premožnejša gospodinjstva porabijo 67 % več za nova vozila kot gospodinjstva iz prvega kvintila. Glede na to, da je v obdobju 2000–2008 cena novih vozil rasla veliko počasneje kot harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin, so imela ta gospodinjstva veliko koristi od tega razvoja.

⁽³⁾ Primer: konec leta 2002 nameravam kupiti avto in spomnim se, da bi preteklo leto stal 100. 100 vzamem kot referenčno točko, vendar je bila inflacija, izmerjena s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin, 2,2, zato moja referenčna točka ne bi smela biti 100, ampak 102,2. Če to naredim leta 2007, bo razlika še večja, ker bi bila cena 114.

Območje eura – HICP = 1000 (leto: 2005)	% povprečnega letnega pove- čanja (2000–2008; HICP = 2,3)	1. kvintil	5. kvintil	Razlika med 1. in 5. kvintilom	Stroški povprečne porabe (SKM)	Ponder v HICP	Razlika
cp01 Hrana in brezalkoholne pijače	2,5	195	108	80,6	143,3	154,91	11,6
cp02 Alkoholne pijače, tobačni izdelki in narkotiki	4,1	29	17	70,6	21,4	40,71	19,3
cp03 Olačila in obutev	1,4	54	62	-12,9	60,3	74,20	13,9
cp04 Stanovanje, voda, elek- trična energija, plin in drugo gorivo	3,1	325	251	29,5	278,9	150,50	-128,4
od tega: cp041 Dejanske najemnine za stanovanja	1,9	134	24	458,3	53,8	63,50	9,7
cp042 Pripisana najemnina za stanovanja	-	106	151	-29,8	143,9		-
cp05 Stanovanjska oprema, gospodinjske naprave in redno vzdrževanje	1,3	41	69	-40,6	56,8	76,5	19,7
cp06 Zdravje	2,5	31	42	-26,2	35,7	41,67	5,9
cp07 Prevoz	2,8	92	146	-37,0	125,6	153,31	27,7
od tega: cp071 Nakup prevoznih sredstev	1,2	23	70	-67,1	48,1	47,93	-0,1
cp08 Komunikacije	-2,7	37	24	54,2	28,6	29,19	0,6
cp09 Rekreativna in kultura	0,6	64	90	-28,9	83,0	94,66	11,7
cp10 Izobraževanje	4,0	7	10	-30,0	8,7	9,49	0,8
cp11 Hoteli, kavarne in restavracije	3,2	42	67	-37,3	55,2	93,19	38,0
cp12 Drugo blago in storitve	2,3	85	113	-24,8	102,5	81,67	-20,8
od tega: cp121 Osebna nega	1,9	27	25	8,0	26,1	26,36	0,2
cp125 Zavarovanja	2,5	44	63	-30,2	55,2	18,60	-36,6

4.3.3.1 Spodnja tabela prikazuje različno inflacijo, ki so jo zaznale skupine z najvišjimi in najnižjimi prihodki glede na njihov profil potrošnje, in razliko v primerjavi z letom 1996. V zadnjih dvanajstih letih je inflacija, ki je prizadela najrevnejše, šestkrat prehitela inflacijo, ki je prizadela najpremožnejše, nasprotno pa se je zgodilo trikrat. V zadnjih treh letih ni bilo bistvenih razlik.

4.3.3.2 Poleg tega strukturnega vpliva kaže, da so v času hitrega dviga cen surovin za živila najrevnejša gospodinjstva, ki kupujejo cenovno ugodne znamke živil ali nakupujejo v diskontnih prodajalnah, še bolj prizadeta, ker je pri živilih delež surovin za živila v ceni, ki jo plačajo končni potrošniki, večji (pri čemer je nasprotno delež embalaže, trženja itd. nižji).

4.3.3.3 Prav tako najrevnejša gospodinjstva ne morejo omiliti posledic povišanja cen na njihov proračun, ker je njihova stopnja varčevanja strukturno šibka ter težje dostopajo do posojil in se tako lahko pretirano zadolžijo.

4.3.3.4 Ta ugotovitev velja tudi na ravni držav članic, ker, kot je razvidno iz naslednje tabele, gospodinjstva namenijo različni del svojih prihodkov za različne kategorije blaga in storitev glede na njihov geografski položaj (otoška lega je povezana z višjimi prevoznimi stroški), raven socialno-ekonomskega razvoja (romunske in bolgarske družine porabijo za hrano skoraj trikrat več kot družine v drugih državah) itd. Zadnja dva stolpca prikazujeta homogenost stroškov v posamezni skupini držav ali na območju eura (manjši kot je koeficient variacije, večja je homogenost). Medtem ko je v državah na območju eura veliko podobnosti, jih je v drugih skupinah držav manj. To kaže, da harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin, ki temelji na tehtanih povprečjih, načeloma ne more izraziti posebnih značilnosti držav. Države, ki se pridružijo območju eura, glede na posledice za monetarno politiko in inflacijo ne bi smele podcenjevati te ugotovitve.

	Območje eura (brez Luksemburga)	3 stare države članice zunaj območja eura	Nove države članice zunaj območja eura (razen Cipra, Malte in Slovenije)	Ciper, Malta	Romunija, Bolgarija	Koeficient variacije med temi skupinami	Koeficient variacije na območju eura
Stanovanje, voda, električna energija, plin in druga goriva	26,11	30,57	22,86	15,33	25,15	0,23	0,10
Hrana in brezalkoholne pijače	14,24	11,06	25,85	18,17	37,88	0,50	0,18
Prevoz	12,94	13,82	10,22	15,60	5,73	0,33	0,16

	Območje eura (brez Luksemburga)	3 stare države članice zunaj območja eura	Nove države članice zunaj območja eura (razen Cipra, Malte in Slove- nije)	Ciper, Malta	Romunija, Bolgarija	Koeficient variacije med temi skupinami	Koeficient variacije na območju eura
Drugo blago in storitve	10,14	7,65	6,25	6,89	3,07	0,38	0,29
Rekreacija in kultura	8,65	12,33	6,98	8,02	3,54	0,40	0,32
Hoteli, kavarne in restavracije	6,21	5,27	3,97	7,68	2,34	0,40	0,35
Alkoholne pijače, tobačni izdelki in narkotiki	2,61	2,56	3,05	2,32	4,78	0,32	0,40
Stanovanjska oprema, gospodinske naprave in redno vzdrževanje	5,77	6,34	5,00	8,30	3,39	0,31	0,13
Oblačila in obutev	5,70	4,92	6,02	8,04	4,66	0,23	0,21
Zdravje	3,53	2,12	3,54	3,89	4,07	0,22	0,44
Komunikacije	3,06	2,73	5,21	3,16	4,72	0,29	0,17
Izobraževanje	1,05	0,63	1,05	2,59	0,66	0,68	0,61

Opomba: podatki za Luksemburg niso na voljo.

4.3.4 Podobno je včasih velika razlika med povprečno strukturo porabe in načinom tehtanja kazalnikov v harmoniziranem indeksu cen življenjskih potrebščin. Tako gospodinjstva na območju eura povprečno porabijo 27,5 % svojih prihodkov za bivanje, vodo in električno energijo, vendar ta postavka predstavlja le 16,3 % harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin. Tudi zdravje in zavarovanje sta prešibko tehtana. Nasprotno pa so v harmoniziranem indeksu cen življenjskih potrebščin pretirano tehtane cene hrane, prevoza in postavke „hoteli, kavarne in restavracije“.

V Bruslju, 9. julija 2008

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Dimitris DIMITRIADIS